

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТРАНСПОРТНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет економіки та права

Кафедра економіки

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

до вивчення дисципліни

**«Розвиток транспортної інфраструктури на засадах державно-
приватного партнерства» для здобувачів:**

рівень вищої освіти - третій (освітньо-науковий)

галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»

спеціальність 051 «Економіка»

освітньо-наукова програма «Економіка»

КИЇВ - 2024

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТРАНСПОРТНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет економіки та права

Кафедра економіки

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

до вивчення дисципліни

«Розвиток транспортної інфраструктури на засадах державно-приватного партнерства» для здобувачів:

рівень вищої освіти - третій (освітньо-науковий)

галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»

спеціальність 051 «Економіка»

освітньо-наукова програма «Економіка»

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні Науково -методичної ради

Національного транспортного університету

протокол № 45 від «3» липня 2024 р.

Перший проректор

Професор _____ Олександр ГРИЩУК

КИЇВ – 2024

Методичні рекомендації до вивчення дисципліни «Розвиток транспортної інфраструктури на засадах державно-приватного партнерства» для здобувачів: рівень вищої освіти - третій (освітньо-науковий), галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки», спеціальність 051 «Економіка», освітньо-наукова програма «Економіка» / укл.: Н.М. Бондар, В.В. Бойко, Є.С. Сагайдак, Ю.В. Уманців - К.: НТУ, 2024. – 26 с.

Укладачі:

д.е.н., професор, професор кафедри економіки НТУ Наталія БОНДАР

к.е.н., доцент, доцент кафедри економіки НТУ Вікторія БОЙКО

здобувачка освітньо-наукового ступеня доктора філософії з економіки НТУ Євгенія САГАЙДАК

здобувач освітньо-наукового ступеня доктора філософії з економіки НТУ Владислав УМАНЦІВ

Рекомендовано Методичною комісією факультету ЕКОНОМІКИ ТА ПРАВА протокол № 10 від «26» червня 2024 року

Голова Методичної комісії факультету _____ Наталія ГОРІДЬКО

© Наталія БОНДАР, 2024 р.

© Вікторія БОЙКО, 2024 р.

© Євгенія САГАЙДАК, 2024 р.

© Владислав УМАНЦІВ, 2024 р.

© Національний транспортний університет, 2024 р.

ЗМІСТ

	Стор.
Вступ	4
1. Навчально-тематичний план та кількість годин викладання та засвоєння матеріалу тем дисципліни «Розвиток транспортної інфраструктури на засадах державно-приватного партнерства»	9
2. Зміст навчальної дисципліни за темами	10
Тема 1. Транспортна інфраструктура як складова національної економіки та місце держави у забезпеченні її розвитку	10
Тема 2. Організаційні, інституційні та правові засади ДПП у розвитку транспортних інфраструктурних проєктів	10
Тема 3. Принципи та методичні підходи до проєктного фінансування об'єктів державно-приватного партнерства	11
Тема 4. Фінансове забезпечення проєкту ДПП: фінансове структурування, моделювання та оцінювання проєктів ДПП	11
Тема 5. Відбір та підготовка проєктів для реалізації на засадах державо-приватного партнерства	11
Тема 6. Організація та проведення тендерних процедур для реалізації проєктів ДПП	12
Тема 7. Управління реалізацією проєктів ДПП	12
Тема 8. Проєктне фінансування реалізації проєктів ДПП	12
3. Плани практичних занять та завдання для самостійної роботи для здобувачів денної форми навчання	14
4. Критерії оцінювання самостійної роботи	18
5. Підсумкове оцінювання результатів вивчення навчальної дисципліни	18
6. Питання для підготовки до підсумкового контролю	19
Перелік рекомендованих джерел	23

ВСТУП

В освітній програмі Національного транспортного університету підготовки докторів філософії за спеціальністю 051 «Економіка» дисципліна «Розвиток транспортної інфраструктури на засадах державно-приватного партнерства» є складовою обов'язкової освітньої компоненти і забезпечує формування у здобувачів науково-дослідницьких та практичних компетентностей, пов'язаних з діяльністю у сфері прийняття рішень щодо розвитку транспортної інфраструктури України.

Метою вивчення даної дисципліни є набуття здобувачами освіти системи фахових компетентностей, теоретичних знань та практичних навичок щодо застосування механізму державно-приватного партнерства під час реалізації проектів розвитку транспортної інфраструктури, застосування інструментарію обґрунтування рішень щодо форми ДПП, врахування та розподілу ризиків між державним та приватним партнерами, визначення очікуваного економічного та соціального ефекту, вибору схеми проектного фінансування.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Розвиток транспортної інфраструктури на засадах державно-приватного партнерства» є:

- одержання знань щодо сутності та функцій транспортної інфраструктури, державного впливу на розвиток транспортної інфраструктури;
- оволодіння здобувачами освіти базовими концепціями, основними принципами, формами та моделями державно-приватного партнерства на транспорті;
- вивчення світового досвіду розробки та реалізації проектів ДПП, основних критеріїв та методів оцінювання ефективності проектів інвестицій, реалізація яких планується на засадах ДПП;
- ознайомлення з вітчизняним інституційним та нормативно-правовим забезпеченням проектування, фінансування та реалізації проектів на засадах ДПП;
- вивчення методів інвестиційного аналізу, принципів проектного фінансування, фінансового моделювання інвестиційних проектів за різних умов фінансування, інвестування, очікування грошових потоків (з точки зору органів державної та місцевої влади, інвесторів, кредиторів, проектною організацією, що безпосередньо реалізує проект ДПП);
- поглиблення вивчення методів сучасного фінансового менеджменту під час структурування інвестиційного проекту, що буде реалізовуватись на засадах ДПП, вартісного оцінювання наявних активів та очікуваних грошових потоків, управління оборотним капіталом, прийняття рішень щодо схеми фінансування, структури капіталу та оцінки його вартості для проектною організацією;
- отримання навичок щодо виявлення та аналізу ринкових та специфічних

ризиків, основних джерел їх виникнення, що виникають під час структурування, фінансування та експлуатації об'єктів ДПП для органів державної та місцевої влади, інвесторів, кредиторів, проектною організацією, яка безпосередньо реалізує проект ДПП;

- оволодіння навичками оцінки доходності фінансових вкладень, інвестиційних ризиків та ризиків, що виникають під час управління вартістю проекту ДПП;

- одержання знань про галузеві особливості проектування та експлуатації об'єктів проектів ДПП у транспортній галузі, а також з формами, механізмами, інструментами та параметрами, які слід приймати до уваги у різних секторах транспортної галузі.

Предметом дисципліни є проекти розвитку транспортної інфраструктури на засадах державно-приватного партнерства, нормативно-правова база реалізації проектів ДПП у сфері транспортної інфраструктури; економічні та соціальні критерії ефективності проектів ДПП; методичні підходи до обґрунтування доцільності реалізації проектів розвитку транспортної інфраструктури на засадах ДПП.

Згідно з вимогами ОНП «Економіка» третього рівня освіти, дисципліна «Розвиток транспортної інфраструктури на засадах державно-приватного партнерства» забезпечує набуття здобувачами освіти компетентностей:

Інтегральна компетентність: Здатність продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні економічні проблеми, проводити дослідницько-інноваційну діяльність, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань, оволодіння методологією наукової та педагогічної діяльності, а також проведення власного наукового дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

Загальні компетентності доктора філософії з економіки:

- Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу (ЗК01);
- Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. (ЗК02);
- Здатність працювати в міжнародному контексті (ЗК03);
- Здатність розв'язувати комплексні проблеми економіки на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності (ЗК05).

Спеціальні (фахові) компетентності доктора філософії у галузі економіки за ОНП «Економіка»:

- Здатність виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання в економіці та дотичних до неї

міждисциплінарних напрямках і можуть бути опубліковані у провідних наукових виданнях з економіки та суміжних галузей (СК01).

- Здатність виявляти, поглиблено аналізувати та вирішувати проблеми дослідницького характеру у сфері економіки з врахуванням економічних ризиків та можливих соціально-економічних наслідків, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних досліджень, у тому числі з питань європейської та євроатлантичної інтеграції (СК05).

- Здатність ініціювати, розробляти і реалізовувати комплексні наукові проекти в економіці та дотичні до неї міждисциплінарні підходи, проявляти лідерство та відповідальність при їх реалізації; комерціалізувати результати наукових досліджень та забезпечувати дотримання прав інтелектуальної власності (СК07).

- Здатність розуміти та враховувати галузеві особливості розвитку та функціонування транспортного комплексу в наукових дослідженнях та науково-педагогічній діяльності (ФКП 01).

- Здатність розробляти наукові проекти, спрямовані на вирішення завдань розвитку транспортного комплексу, що дають можливість переосмислити наявну практику, розв'язувати значущі фундаментальні та прикладні проблеми з врахуванням соціальних, економічних, екологічних та правових аспектів (ФКП 02).

Вивчення дисципліни забезпечує отримання наступних **програмних результатів**:

РН01. Мати передові концептуальні та методологічні знання з економіки, управління соціально-економічними системами і на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення фундаментальних і прикладних досліджень на рівні світових досягнень з відповідного напрямку.

РН02. Глибоко розуміти базові (фундаментальні) принципи та методи економічних наук, а також методологію наукових досліджень, створювати нові знання у сфері економіки з метою досягнення економічного та соціального розвитку в умовах глобалізації.

РН05. Пропонувати нові рішення, розробляти наукові проекти, які дають можливість переосмислити наявне та створити нове цілісне знання та/або професійну практику і розв'язувати значущі і фундаментальні та прикладні проблеми економічної науки з врахуванням соціальних, економічних, екологічних та правових аспектів; забезпечувати комерціалізацію результатів наукових досліджень та дотримання прав інтелектуальної власності

РН08. Планувати і виконувати емпіричні та/або теоретичні дослідження у сфері економіки та з дотичних міждисциплінарних напрямків, критично

аналізувати результати власних досліджень і результати інших дослідників у контексті усього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної проблеми

РНП01. Пропонувати нові рішення розв'язання проблем економічного розвитку та функціонування транспортного комплексу

В результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен

знати:

- зміст основних економічних категорій: державно-приватне партнерство, концесія, проектне фінансування, ризики ДПП;
- сучасні організаційні та інституційні моделі ДПП;
- основні принципи ДПП;
- методи оцінювання інвестиційних ризиків та ризиків, що виникають в процесі управління проектом ДПП;
- методичні підходи до побудови фінансової моделі проекту ДПП;
- методичні підходи до оцінки ефективності проектів ДПП.

вміти:

- використовувати нормативно-правові документи, статистичну та аналітичну інформацію для обґрунтування доцільності реалізації проекту розвитку транспортної інфраструктури на засадах ДПП;
- розробляти організаційну структуру компаній для проектів ДПП на період проектування та експлуатації відповідних об'єктів з урахуванням інтересів органів державної та місцевої влади, інвесторів, кредиторів, проектною організації, що безпосередньо реалізує проект ДПП;
- розробляти фінансову модель проекту ДПП, що включає методи оцінювання ефективності, вартісну оцінку активів та грошових потоків, управління оборотним капіталом, прийняття рішення щодо фінансування, структури капіталу та його вартості;
- ідентифікувати та оцінювати очікувані несистематичні ризики проекту ДПП; обґрунтовувати їх розподіл між державним та приватним партнерами.

володіти:

1) *навичками комунікації:*

- презентувати результати дослідження;
- обґрунтовувати своє рішення.

2) *навичками автономії та відповідальності:*

- самостійно працювати з джерелами інформації;
- обирати та обґрунтовувати методи наукового дослідження;
- виконувати економічні обчислення показників ефективності проектів ДПП у сфері транспортної інфраструктури.

Вивчення дисципліни базується на низці таких дисциплін, як «Фінансовий менеджмент», «Інвестиційний менеджмент», «Управління проектами», «Методологічні основи розробки та управління науковими проектами», «Теоретичні концепції та напрямки розвитку сучасного наукового дискурсу», «Іноземна мова наукового спілкування». Дисципліна є базовою для вивчення

таких дисциплін, як: «Моделі фінансування державно-приватного партнерства», «Обґрунтування та експертиза бізнес-проектів».

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин / 3 кредити ECTS.

Програма навчальної дисципліни складається з таких модулів:

1. Теоретичні засади державно-приватного партнерства як інструменту розвитку транспортної інфраструктури
2. Практичні аспекти реалізації проєктів розвитку транспортної інфраструктури на засадах ДПП

**1. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ТА КІЛЬКІСТЬ ГОДИН
ВИКЛАДАННЯ ТА ЗАСВОЄННЯ МАТЕРІАЛУ ТЕМ КУРСУ «РОЗВИТОК
ТРАНСПОРТНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ НА ЗАСАДАХ ДЕРЖАВНО-
ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА»**

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	Усього	в тому числі			
		Л	Пр	ІЗ	Ср
Модуль 1. Теоретичні засади державно-приватного партнерства як інструменту розвитку транспортної інфраструктури					
Тема 1. Транспортна інфраструктура як складова національної економіки та місце держави у забезпеченні її розвитку	7	2	1	2	2
Тема 2. Організаційні, інституційні та правові засади ДПП у розвитку транспортних інфраструктурних проєктів	11	2	1	4	4
Тема 3. Принципи та методичні підходи до проектного фінансування об'єктів ДПП	12	2	2	4	4
Тема 4. Моделювання очікуваних грошових потоків та оцінювання проєктів ДПП	12	2	2	4	4
Разом за модулем 1	42	8	6	14	14
Модуль 2. Практичні аспекти застосування механізму ДПП на транспорті					
Тема 5. Відбір та підготовка проєктів для реалізації на засадах ДПП	12	2	2	4	4
Тема 6. Організація та проведення тендерних процедур для реалізації проєктів ДПП	12	2	2	4	4
Тема 7. Управління реалізацією проєктів ДПП	12	2	2	4	4
Тема 8. Проектне фінансування реалізації проєктів ДПП	12	2	2	4	4
Разом за модулем 2	48	8	8	16	16
ВСЬОГО	90	16	14	30	30
Форма підсумкового контролю	ЕКЗАМЕН				

2. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ЗА ТЕМАМИ

Тема 1. Транспортна інфраструктура як складова національної економіки та місце держави у забезпеченні її розвитку

Поняття транспортної інфраструктури, її функції. Категорія «розвиток» та «функціонування». Ознаки розвитку транспортної інфраструктури. Вплив державної політики на рівень розвитку транспортної інфраструктури.

Державно-приватне партнерство в інвестиційній підтримці розвитку транспортної інфраструктури. Ознаки державно-приватного партнерства. ДПП як засіб вирішення проблеми фінансування «некомерційних» соціально значимих проектів. Відмінність ДПП від приватизації та державних закупівель.

Моделі ДПП та форми ДПП у розвитку транспортної інфраструктури. Ключові учасники проекту на основі ДПП. Права та обов'язки інституційних одиниць сектору не фінансових корпорацій та державного управління в проектах ДПП.

Рекомендована література: 1,6, 7, 8, 10,20,21,22

Тема 2. Організаційні, інституційні та правові засади ДПП у розвитку транспортних інфраструктурних проектів

Методи та форми державної участі та регулювання систем господарського партнерства держави і бізнесу. Схеми управління процесом розвитку механізму ДПП: централізована та децентралізована система управління з боку органів влади. Розширення сфери ДПП для міських структур. Муніципально-приватне партнерство.

Етапи розвитку ДПП. «Крива зрілості» ринку ДПП за «Deloitte and Touche USA LLP». Досвід країн ОЕСР з формування інституційного середовища партнерства держави і бізнесу. Характеристики, принципи та фактори успіху реалізації ДПП.

Нормативно-правове регулювання ДПП в Україні. Пріоритети та перспективи розвитку діючої нормативно-правової бази в Україні.

Етап розробки та управління проектом ДПП. Вибір схеми проектної угоди для ДПП. Механізми роботи власників з кредиторами, інвесторами та органами державної влади в проектах ДПП. Критерії вибору приватного партнера в контрактах ДПП. Консультування та супровід проектів ДПП. Тривалість проектної угоди ДПП. Нагляд за проектуванням та створенням проекту, контрактами та фінансуванням. Компенсація додаткових витрат та форс-мажор в проектах ДПП. Умови припинення дії проектної угоди.

Рекомендована література: 1,2,3, 6, 7,8, 10, 14, 20, 21,22

Тема 3. Концесія як форма державно-приватного партнерства

Сутність, форми та моделі концесій у світовій практиці.

Концесійне законодавство в Україні. Підготовка пропозицій та прийняття рішення про доцільність або недоцільність здійснення концесії. Визначення концесіонера. Процедура укладення та істотні умови концесійного договору. Правовий режим об'єктів концесії. Фінансові умови концесії. Види платежів. Державна підтримка концесії. Гарантії прав суб'єктів концесійної діяльності.

Особливості концесії на ринках, що перебувають у стані природної монополії. Особливості концесії щодо будівництва та експлуатації автомобільних доріг.

Контроль, моніторинг та завершальна оцінка концесій.

Рекомендована література: 3,4,5,6,7,15, 16, 17, 18

Тема 4. Моделювання очікуваних грошових потоків та оцінювання проектів ДПП.

Вихідні дані для фінансової моделі проекту ДПП. Збір та аналіз інформації. Макроекономічні припущення та ризики моделювання зовнішніх та внутрішніх факторів, що впливають на реалізацію проекту ДП. Тривалість здійснення проекту ДПП. Обґрунтування капітальних інвестицій об'єктів ДПП та вибір амортизаційної політики. Операційні доходи, постійні та змінні витрати за проектом. Обґрунтування попиту на продукцію (послуги).

Визначення ризиків інвестиційних проектів ДПП. Методи оцінювання ефективності інвестиційних проектів на засадах ДПП. Критерії бюджетної та економічної оцінки ефективності реалізації загальнодержавних, регіональних (муніципальних) проектів ДПП. Абсолютна та відносна фінансова стійкість комерційної організації, що реалізує на засадах ДПП проект. Економічні та соціальні передумови прийняття рішення.

Концепція Компаратора державного сектору (Public Sector Comparator (PSC)). Побудова оціночної моделі для обчислення PSC.

Фінансове обґрунтування необхідності державної (муніципальної) підтримки приватного партнера в процесі реалізації проекту інвестицій на засадах ДПП.

Рекомендована література: 5,6, 7, 11, 19, 22, 23, 24

Тема 5. Відбір та підготовка проектів для реалізації на засадах державно-приватного партнерства

Характеристики проекту ДПП: встановлена державою (місцевими органами влади) мета, визначена тривалість виконання проекту (має точку

відліку та точку завершення), передбачає участь багатьох різних учасників, має індивідуальні особливості, особливі вимоги стосовно часу, витрат та якості виконання робіт.

Процес відбору та підготовки проекту розвитку транспортної галузі на засадах державно-приватного партнерства та його етапи. Визначення стратегічних проектів для розвитку транспорту для реалізації їх на засадах ДПП. Підготовка проекту для реалізації на засадах ДПП.

Рекомендована література: 9,10, 11,12,18,21

Тема 6. Організація та проведення тендерних процедур для реалізації проектів ДПП

Проект державно-приватного партнерства як контракт органів влади з приватним бізнесом. Світовий досвід організації та проведення тендерних процедур для пошуку найкращого приватного партнера. Основні вимоги до проведення тендерних процедур.

Цілі проведення конкурсних торгів. Оцінка технічних параметрів конкурсних пропозицій. Оцінки фінансових параметрів конкурсних пропозицій.

Національне законодавство у сфері держзакупівель.

Міжнародні та національні норми і правила державних закупівель. Модельний закон UNCITRAL, Норми ЄС та СОТ. Тендерний процес. Етапи тендерного процесу.

Рекомендована література: 5,8,10, 13,14, 15, 19, 21,22

Тема 7. Управління реалізацією проектів ДПП

Зміст управління проектами ДПП. Організаційна структура управління реалізацією проекту ДПП та система взаємовідносин між учасниками. Організаційна структура проекту ДПП та зміст проекту. Організаційна структура проекту ДПП та його оточення. Загальні принципи вибору організаційної структури проекту ДПП,

Рекомендована література: 10,11,12,13,14,21,22,24

Тема 8. Проектне фінансування реалізації проектів ДПП

Зміст, характеристика та принципи проектного фінансування. Характеристика видів проектного фінансування: за джерелами мобілізації фінансових ресурсів, за методом обліку (балансове та позабалансове), за ступенем ризику кредитора, за формами участі (паралельна та синдиковане).

Світовий досвід розвитку проектного фінансування. Суб'єкти проектного фінансування. Участь фінансових установ та їх груп у проектному фінансуванні. Ризики проектного фінансування, їх характеристика, оцінювання та управління

ними. Методи проектного фінансування: самофінансування, акціонування, кредитування, лізинг, державне фінансування. Зміст та складові системи організації проектного фінансування. Критерії вибору схем фінансування. Формування та вибір схеми фінансування проекту з урахуванням ризику.

Порядок розроблення інвесторської проектно-кошторисної документації. Критерії відбору інвестиційних проектів фінансово-кредитними установами. Правове регулювання питань проектного фінансування.

Рекомендована література: 8, 10, 11, 18, 20, 21,23,24

3. ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ ДЕННОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

Тема 1. Транспортна інфраструктура як складова національної економіки та місце держави у забезпеченні її розвитку

Питання для обговорення:

1. Сутність транспортної інфраструктури, її склад і функції.
2. Державний вплив на розвиток транспортної інфраструктури
3. Сутність та зміст партнерських відносин держави і бізнесу. Сучасне розуміння «державно-приватного партнерства» (ДПП)
4. Місце держави у створенні умов та сприятливого зовнішнього середовища для підвищення конкурентоспроможності бізнесу та добробуту громадян.
5. Ознаки державно-приватного партнерства.
6. Моделі ДПП та їх диференціація за рівнем участі та ступеня прийняття ризиків в проекті приватним та державним секторами економіки.
9. Розподіл сфер відповідальності та прийняття ризиків державним та приватним секторами в інституційної та контрактної форм проектах ДПП.

Завдання для самостійної роботи

1. Визначити, чим ДПП в відрізняється від приватизації та державних закупівель.
2. Визначити, за якими ознаками класифікують ДПП міжнародні організації: Всесвітній Банку, МВФ, ООН.
3. Визначити, яким чином відбувається розподіл сфер відповідальності та прийняття ризиків державним та приватним секторами в інституційної та контрактної форм проектах ДПП.

Тема 2. Організаційні, інституційні та правові засади ДПП у розвитку транспортних інфраструктурних проектів

Питання для обговорення:

1. Методи та форми державної участі та регулювання систем господарського партнерства держави і бізнесу..
2. Етапи розвитку ДПП. «Крива зрілості» ринку ДПП за «Deloitte and Touche USA LLP».
3. Характеристики, принципи та фактори успіху реалізації ДПП.
4. Найбільш розповсюджені помилки та похибки органів державної влади відносно проектів ДПП згідно досвіду зарубіжних країн.
5. Ключові учасники в схемах проектного фінансування на основі ДПП.

6. Етап розробки та управління проектом ДПП.
7. Компенсація додаткових витрат та форс-мажор в проектах ДПП.
8. Умови припинення дії проектної угоди.

Завдання для самостійної роботи

1. Визначити, які законодавчі та нормативні акти регламентують реалізацію проектів ДПП, у тому числі концесії в Україні.
2. Визначити, які інтереси переслідують ключові учасники проектів ДПП.
3. Визначити, які критерії беруться до уваги під час вибору приватного партнера для реалізації проекту ДПП.

Тема 3. Концесія як форма державно-приватного партнерства

Питання для обговорення:

1. Сутність та форми концесії.
2. Правове регулювання концесій в Україні.
3. Підготовка пропозицій та прийняття рішення про доцільність або недоцільність здійснення концесії.
4. Визначення концесіонера.
5. Процедура укладення та істотні умови концесійного договору.
6. Державна підтримка концесії.
7. Гарантії прав суб'єктів концесійної діяльності.
8. Контроль, моніторинг та завершальна оцінка концесій.

Завдання для самостійної роботи

1. Визначити, які особливості мають концесії на ринках, що перебувають у стані природної монополії.
2. Визначити, які особливості мають концесії щодо будівництва та експлуатації автомобільних доріг.
3. Визначити, які види платежів існують за концесійними договорами.

Тема 4. Моделювання очікуваних грошових потоків та оцінювання проектів ДПП

Питання для обговорення:

1. Вхідні дані для фінансової моделі проекту ДПП.
2. Макроекономічні припущення та ризики моделювання зовнішніх та внутрішніх факторів, що впливають на реалізацію проекту ДПП.
3. Формування операційних доходів, постійних та змінних витрат за проектом.
4. Методи оцінювання ефективності інвестиційних проектів на засадах ДПП.

Завдання для самостійної роботи

1. Дати обґрунтовану відповідь, чи доцільно в Україні використовувати концепцію Компаратора державного сектору (Public Sector Comparator (PSC)).
2. Дати обґрунтовану відповідь, чи буде впливати вибір амортизаційної політики на величину очікуваних грошових потоків від проекту ДПП.
3. Дати обґрунтовану відповідь, чи завжди для успішної реалізації проекту ДПП потрібна фінансова підтримка за боку держави (муніципальних органів управління).
4. Визначити, чи однакові показники відображають суспільну, бюджетну та економічну ефективність проектів ДПП.

Тема 5. Відбір та підготовка проектів для реалізації на засадах державо-приватного партнерства

Питання для обговорення:

1. Характеристики проекту ДПП.
2. Процес відбору та підготовки проекту розвитку транспортної галузі на засадах ДПП та його етапи.

Завдання для самостійної роботи

1. Дослідити, яким чином здійснюється підготовка проекту для реалізації на засадах ДПП.

Тема 6. Організація та проведення тендерних процедур для реалізації проектів ДПП

Питання для обговорення:

1. Проект державно-приватного партнерства як контракт органів влади з приватним бізнесом.
2. Світовий досвід організації та проведення тендерних процедур для пошуку найкращого приватного партнера.
3. Основні вимоги до проведення тендерних процедур.
4. Цілі проведення конкурсних торгів.
5. Оцінка технічних параметрів конкурсних пропозицій.
6. Оцінки фінансових параметрів конкурсних пропозицій.
7. Міжнародні та національні норми і правила державних закупівель.
8. Тендерний процес. Етапи тендерного процесу.

Завдання для самостійної роботи

1. Визначити, яким чином здійснюється державне регулювання та контроль у сфері закупівель
2. Визначити, де, яким чином і яку інформацію необхідно оприлюднити замовнику, щоб здійснити публічну закупівлю
3. Визначити, сутність та процедуру відкритих торгів.

4. Визначити сутність та процедуру конкурентного діалогу
5. Визначити сутність та процедуру торгів з обмеженою участю

Тема 7. Управління реалізацією проектів ДПП

Питання для обговорення:

1. Зміст управління проектами ДПП.
2. Організаційна структура управління реалізацією проекту ДПП.
3. Система взаємовідносин між учасниками проекту ДПП.

Завдання для самостійної роботи

1. Дослідити, за якими загальними принципами формується організаційна структура проекту ДПП.
2. Визначити, чи потрібно враховувати під час вибору організаційної структури проекту ДПП його оточення.

Тема 8. Проектне фінансування реалізації проектів ДПП

1. Зміст, характеристика та принципи проектного фінансування.
2. Характеристика видів проектного фінансування: за джерелами мобілізації фінансових ресурсів, за методом обліку (балансове та позабалансове), за ступенем ризику кредитора, за формами участі (паралельна та синдиковане).
3. Суб'єкти проектного фінансування.
4. Ризики проектного фінансування, їх характеристика, оцінювання та управління ними.
5. Методи проектного фінансування: самофінансування, акціонування, кредитування, лізинг, державне фінансування.
6. Участь фінансових установ та їх груп у проектному фінансуванні.

Завдання для самостійної роботи

1. Визначити, які ризики пов'язані з проектним фінансуванням.
2. Визначити, яким чином доцільно розподіляти ризики проекту ДПП.
3. Визначити особливості фінансових інструментів підтримки проектів ДПП: субсидії, участь в капіталі, позики, державні позики з пільговими процентними ставками, субординовані позики уряду, кредити, гарантії урядового агента за позиками компанії оператора проекту ДПП.

4. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Згідно індивідуального плану навчання здобувача освіти при вивченні дисципліни «Розвиток транспортної інфраструктури на засадах державно-приватного партнерства» самостійна робота здобувачів освіти полягає у

самостійному опрацюванні питань з тем лекційного матеріалу та підготовці наукових есе.

Надання обґрунтованої думки на питання самостійної роботи оцінюється у 2 бали. У разі недостатньої аргументованості викладеної думки здобувача робота оцінюється в 1 бал.

Наукове есе передбачає роботу з багатьма інформаційним джерелами, проведення пошуку необхідної інформації, здійснення узагальнення та систематизацію отриманих результатів. У разі опрацювання значної кількості інформаційних джерел, надання аргументованих висновків, есе оцінюється у 10 балів. У разі недостатньої аргументованості висновків – 5 балів.

Тема наукових есе:

1. П'ять найкращих проєктів ДПП у світі у транспортній інфраструктурі
2. Огляд причин невдач проєктів ДПП
3. Зміст основних положень закону України «Про державно-приватне партнерство»
4. Зміст основних положень закону України «Про концесію»
5. Сучасні методичні підходи до оцінювання ефективності проєктів ДПП
6. Зміст основних положень закону України «Про державні закупівлі»
7. Ризики проєктів ДПП: виявлення, оцінювання та методи зниження
8. Особливості проєктів ДПП у транспортній інфраструктурі.

5. ПІДСУМКОВЕ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Підсумкове оцінювання результатів вивчення дисципліни передбачає складання здобувачами освіти екзамену. Екзаменаційний білет складається з чотирьох теоретичних питань. Питання включають теоретичні, практичні та правові аспекти механізму державно-приватного партнерства в управлінні розвитком транспортної інфраструктури.

Максимальна кількість балів, які здобувач може отримати за екзамен – 40 балів. Максимальна кількість балів за 1 питання – 10 балів. При цьому здобувач повинен надати повну та аргументовану відповідь, яка відображає набуття ним необхідних фахових компетентностей, а саме, знань, умінь, комунікації, автономії та відповідальності.

6. ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Сутність транспортної інфраструктури, її скла і функції.
2. Показники розвитку транспортної інфраструктури країни.
3. Сутність та зміст партнерських відносин держави і бізнесу.

4. Місце держави у створенні умов та сприятливого зовнішнього середовища для підвищення конкурентоспроможності бізнесу та добробуту громадян.

5. Сучасне розуміння «державно-приватного партнерства» (ДПП).

6. Ознаки державно-приватного партнерства.

7. Порядок визначення напрямків підтримки ДПП в межах традиційної відповідальності держави.

8. ДПП як засіб вирішення проблеми фінансування «некомерційних» соціально значимих проектів.

9. Відмінність ДПП від приватизації та державних закупівель.

10. Моделі ДПП та їх диференціація за рівнем участі та ступеня прийняття ризиків в проекті приватним та державним секторами економіки. Інституційні та контрактні форми ДПП.

11. Спільні підприємства за участю державних та приватних партнерів.

12. Контрактні форми ДПП: концесійна форма ДПП, ДПП у формі «приватної фінансової ініціативи – Private Finance Initiative (PFI)», короткострокові контракти, орендні відносини, угоди про розподіл продукції.

13. Розподіл сфер відповідальності та прийняття ризиків державним та приватним секторами в інституційній та контрактній формі проектів ДПП.

14. Методи та форми державної участі та регулювання систем господарського партнерства держави і бізнесу.

15. Схеми управління процесом розвитку механізму ДПП: централізована та децентралізована система управління з боку органів влади.

16. Розширення сфери ДПП для міських структур.

17. Муніципально-приватне партнерство.

18. Етапи розвитку ДПП. «Крива зрілості» ринку ДПП за «Deloitte and Touche USA LLP».

19. Досвід країн ОЕСР з формування інституційного середовища партнерства держави і бізнесу.

20. Характеристики, принципи та фактори успіху реалізації ДПП.

21. Найбільш розповсюджені помилки та похибки органів державної влади відносно проектів ДПП згідно досвіду зарубіжних країн.

22. Принципи, проблеми та недоліки нормативно-правової бази України.

23. Нормативно-правове регулювання ДПП в Україні.

24. Пріоритети та перспективи розвитку діючої нормативно-правової бази в Україні.

25. Етап розробки та управління проектом ДПП.

26. Вибір схеми проектної угоди для ДПП.

27. Механізми роботи власників з кредиторами, інвесторами та органами державної влади в проектах ДПП.
28. Критерії вибору приватного партнера в контрактах ДПП.
29. Консультування та супровід проектів ДПП.
30. Тривалість проектної угоди ДПП.
31. Нагляд за проектуванням та створенням проекту, контрактами та фінансуванням.
32. Компенсація додаткових витрат та форс-мажор в проектах ДПП.
33. Умови припинення дії проектної угоди.
34. Сутність, форми та моделі концесій у світовій практиці.
35. Концесійне законодавство в Україні.
36. Підготовка пропозицій та прийняття рішення про доцільність або недоцільність здійснення концесії.
37. Визначення концесіонера.
38. Процедура укладення та істотні умови концесійного договору.
39. Правовий режим об'єктів концесії.
40. Фінансові умови концесії.
41. Види платежів за договорами концесії.
42. Державна підтримка концесії.
43. Гарантії прав суб'єктів концесійної діяльності.
44. Особливості концесії на ринках, що перебувають у стані природної монополії.
45. Особливості концесії щодо будівництва та експлуатації автомобільних доріг.
46. Контроль, моніторинг та завершальна оцінка концесій.
47. Обґрунтування капітальних інвестицій об'єктів ДПП та вибір амортизаційної політики.
48. Операційні доходи, постійні та змінні витрати за проектом. Обґрунтування попиту на продукцію (послуги).
49. Визначення ризиків інвестиційних проектів ДПП.
50. Методи оцінювання ефективності інвестиційних проектів на засадах ДПП. Критерії бюджетної та економічної оцінки ефективності реалізації загальнодержавних, регіональних (муніципальних) проектів ДПП.
51. Абсолютна та відносна фінансова стійкість комерційної організації, що реалізує на засадах ДПП проект.
52. Економічні та соціальні передумови прийняття рішення.
53. Концепція Компаратора державного сектору (Public Sector Comparator (PSC)).
54. Побудова оціночної моделі для обчислення PSC.

55. Фінансове обґрунтування необхідності державної (муніципальної) підтримки приватного партнера в процесі реалізації проекту інвестицій на засадах ДПП.

56. Характеристики проекту ДПП

57. Процес відбору та підготовки проекту розвитку транспортної галузі на засадах державно-приватного партнерства та його етапи.

58. Визначення стратегічних проектів для розвитку транспорту для реалізації їх на засадах ДПП.

59. Підготовка проекту для реалізації на засадах ДПП.

60. Проект державно-приватного партнерства як контракт органів влади з приватним бізнесом

61. Світовий досвід організації та проведення тендерних процедур для пошуку найкращого приватного партнера.

62. Основні вимоги до проведення тендерних процедур.

63. Цілі проведення конкурсних торгів.

64. Оцінка технічних параметрів конкурсних пропозицій.

65. Оцінки фінансових параметрів конкурсних пропозицій.

66. Національне законодавство у сфері держзакупівель.

67. Міжнародні та національні норми і правила державних закупівель.

68. Тендерний процес. Етапи тендерного процесу.

69. Зміст управління проектами ДПП.

70. Організаційна структура управління реалізацією проекту ДПП та система взаємовідносин між учасниками.

71. Організаційна структура проекту ДПП та зміст проекту.

72. Організаційна структура проекту ДПП та його оточення.

73. Загальні принципи вибору організаційної структури проекту ДПП,

74. Зміст, характеристика та принципи проектного фінансування.

75. Характеристика видів проектного фінансування.

76. Світовий досвід розвитку проектного фінансування.

77. Суб'єкти проектного фінансування.

78. Участь фінансових установ та їх груп у проектному фінансуванні.

79. Ризики проектного фінансування, їх характеристика, оцінювання та управління ними.

80. Методи проектного фінансування: самофінансування, акціонування, кредитування, лізинг, державне фінансування.

81. Зміст та складові системи організації проектного фінансування.

82. Критерії вибору схем фінансування.

83. Формування та вибір схеми фінансування проекту з урахуванням ризику.

84. Порядок розроблення інвесторської проектно-кошторисної документації.

85. Критерії відбору інвестиційних проектів фінансово-кредитними установами.

86. Правове регулювання питань проектного фінансування.

ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

БАЗОВА ЛІТЕРАТУРА

1. Про автомобільні дороги: закон України від 08.09.2005 № 2862-IV. Відомості Верховної Ради України від 23.12.2005. 2005 р., № 51, стор. 2674, ст. 556/
2. Про державно-приватне партнерство. Закон України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2010, № 40, ст.524
3. Про концесію. Закон України. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2019, № 48, ст.325
4. Effectiveness of operational contracts in PFI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.infrastructureaustralia.gov.au/policy-publications/publications/files/Effness_of_PFI_KPMG_UK.pdf
5. Guidelines for the use of Public Private Partnerships (PPP). An Roinn Caiteacheais Phoibli agus Athchoirithe, Department of Public Expenditure and Reform. 2019 – 37 с.
6. Robert J. Models for the financing of regional infrastructure and development projects, with a particular attention to the countries of Central and Eastern Europe – Public–private partnerships in spatial development policy / J. Robert. – European regional planning (СЕМАТ), 2021, No. 63. – 44 pp.
7. Бондар Н.М. Розвиток транспортної інфраструктури України на засадах державно-приватного партнерства: монографія / Бондар Н.М. – К.: НТУ, 2014. – 336 с.
8. Бондар Н.М. Світова практика застосування концесій у дорожньому будівництві: монографія / Н.М. Бондар, В.М.Сукманюк, А.С. Юрченко. – К.: НТУ, 2019. – 120 с.
9. Державно-приватне партнерство як механізм реалізації нової регіональної політики: можливості застосування та практичні аспекти підготовки і впровадження інвестиційних проектів. U-LEAD , 2017. – 106 с.
10. Державно-приватне партнерство: Навчальний посібник. – К.: Навчально-методичний центр «Консорціум із удосконалення менеджмент-освіти в Україні». – 2016. – 404 с.
11. Державно-приватне партнерство в системі інститутів національної економіки: механізми розвитку : монографія / А. Ф. Мельник, С. В. Підгаєць. - Тернопіль : ТНЕУ, 2017. - 278 с.
12. Державно-приватне партнерство : навч. посіб. / ред. Н. В. Піроженко. - Київ : Навчально-методичний центр "Консорціум із удосконалення менеджмент-освіти в Україні", 2016. - 404 с.
13. Державно-приватне партнерство: інвестиційно-інноваційне забезпечення, митне обслуговування та економічна ефективність : монографія / Комарницька Г. О. ; Нац. ун-т "Львів. політехніка". - Львів : Галицька Видавнича Спілка, 2019. - 327 с
14. Державно-приватне партнерство: теоретичні та регуляторно-інституціональні основи / Лариса Руденко-Сударєва, Олег Мозговий, Ксенія

- Пашинська ; Держ. ВНЗ Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана, Каф. міжнар. фінансів. - Київ : КНЕУ, 2017. - 135 с. :
15. Досвід та перспективи впровадження державно-приватних партнерств в Україні та за кордоном / Винницький Б., Лендъел М., Онищук Б., Сегварі П. – К.: «К.І.С.», 2008. – 146 с
 16. Іносенті Е.Б. Державно-приватне партнерство в системі електронного урядування. USAID, 2015. – 53 с.
 17. Інституційний розвиток публічно-приватного партнерства: теорія, методологія, механізми державного управління : монографія / Сімак Сергій Васильович ; Акад. муніцип. упр. - Київ : АМУ, 2016. - 388 с.
 18. Мельник А.Ф. Державно-приватне партнерство в системі інститутів національної економіки: механізми розвитку : монографія / Мельник А.Ф., Підгаєць С.В. – Тернопіль : ТНЕУ, 2017. – 279 с.
 19. Методичний посібник з публічних закупівель. ГО “Трансперенсі Інтернешнл Україна”, 2020. – 42 с.
 20. Механізм державно-приватного партнерства на транспорті : монографія / С. М. Боняр [та ін.] ; Київ. держ. акад. вод. трансп. ім. Петра Конашевича-Сагайдачного. - Київ : СІК ГРУП Україна, 2016. - 156 с.
 21. Проекти в галузі інфраструктури: партнерство державного та приватного секторів : підруч. для студентів ВНЗ / Захарченко П. В. [та ін.] ; Київ. нац. ун-т буд-ва і архітектури. - Вид. 2-ге, випр. та допов. - Київ : Павленко [вид.], 2017. - 317 с.
 22. Реалізація проектів державно-приватного партнерства в Україні: ДПП як механізм ефективної співпраці між державою та приватними партнерами у галузі інфраструктури. Київ: Міністерство інфраструктури України, СПІЛЬНО, 2017. – 90 с.
 23. Розвиток фінансового механізму державно-приватного партнерства в Україні : монографія / Б. Шулюк. - Тернопіль : ЗУНУ, 2023. - 434 с.
 24. Управління розвитком державно-приватного партнерства : [колект.] монографія / [Н. С. Муромець та ін.] ; Київ. нац. торг.-екон. ун-т, Харків. торг.-екон. ін-т. - Харків : Панов А. М. [вид.], 2019. - 201 с

ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА

25. Підготовка та реалізація проектів публічно-приватного партнерства: Практичний посібник для органів місцевої влади та бізнесу /С. Грищенко – К., ФОП Москаленко О.М., 2011. – 140 с.
26. Посібник з публічно-приватних партнерств. – Агенство США з міжнародного розвитку (USAID) [Електронний ресурс] / Е. Уайт, Б. Дезілец, О. Маслюківська. Режим доступу: http://www.ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/575/PPP_Guidelines_u_kr_2009.pdf?sequence=1&isAllowed=y.
27. Посібник Програми розвитку ООН «Tool-kit for Pro-poor Municipal PPP», [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.margraf-publishers.com/UNDP/PPPUE/MOD080.htm>

28. Практичний посібник з підготовки техніко-економічного обґрунтування та застосування методики проведення аналізу ефективності здійснення державно-приватного партнерства. USAID, 2012. – 101 с. Процедура закупівель: Конкурсні торги за національними процедурами для всіх субпроектів Пулу №3, Пулу №4 та Пулу для об'єктів державної форми власності. Мінрегіонрозвитку, 2019. – 22 с.
29. Про затвердження максимального розміру плати за разовий проїзд автомобільною дорогою загального користування, побудованою на умовах концесії. Постанова КМУ № 1312 від 23 грудня 2020 р.
30. М 218-02070915-255-2004 Методика техніко-економічного обґрунтування будівництва та реконструкції платних та альтернативних доріг. Київ, 2004. 11 с.
31. М 218-02070915-630:2007 Методика комплексної оцінки будівництва та реконструкції автомобільних доріг з урахуванням соціально-економічної та екологічної ефективності. Київ, 2007. 16 с.
32. М 218-02071168-665:2009 Методичні вказівки з оцінки ефективності інвестиційних проєктів у дорожньому господарстві. Київ, 2009. 18 с.
33. МР Г.1-37641918-890:2017 Методичні рекомендації з визначення інтегрального показника соціально-економічного ефекту від спрямованих фінансових ресурсів на потреби дорожнього господарства. Київ, 2017. 69 с.
34. МР Г.1-37641918-924:2021 Методичні рекомендації щодо визначення загальної соціально-економічної ефективності фінансування робіт з нового будівництва, реконструкції та ремонтів автомобільних доріг загального користування. Київ, 2021. 20 с.
35. Безуглий А. О., Янчук М. Б., Іванченко В. О., Стасюк Б. О., Захарова Т. В. Комплексна оцінка показників ефективності інвестицій будівництва, реконструкції та ремонтів автомобільних доріг: науково-методичний аспект. Збірник наукових праць «ДОРОГИ І МОСТИ». *Випуск 25 (2022)*, с. 17–30. DOI: <https://doi.org/10.36100/dorogimosti2022.25.017>
36. Maciulyte-Sniukiene, Alma & Butkus, Mindaugas & Davidavičienė, Vida. (2022). Development of the model to examine the impact of infrastructure on economic growth and convergence. *Journal of Business Economics and Management*. 23. 731-753. 10.3846/jbem.2022.17140
37. Cheng, Z., Wang, H. M., Xiong, W., Zhu, D. J., & Cheng, L. (2020). Public-private partnership as a driver of sustainable development: Toward a conceptual framework of sustainability-oriented PPP. *Environment, Development and Sustainability*. <https://doi.org/10.1007/s10668-019-00576-1>
38. Berrone, P., Ricart, J. E., Duch, A. I., Bernardo, V., Salvador, J., Pena, J. P., & Planas, M. R. (2019). Easier: An evaluation model for public-private partnerships contributing to the sustainable development goals. *Sustainability*, 11(8), 2339. <https://doi.org/10.3390/su11082339>

Електронні джерела

39. Офіційний сайт статистичної служби Європейського союзу. URL: <http://ec.europa.eu/eurostat>

40. Офіційний сайт Європейської економічної комісії ООН. URL: <http://w3.unece.org>
41. Офіційний сайт Європейського експертного центру ДПП. URL: <http://www.eib.org/epes>
42. Офіційний сайт Міжнародного валютного фонду. URL: <http://www.imf.org/>
43. Офіційний сайт Міжнародної фінансової проектної організації. URL: <http://www.ipfa.org>
44. Офіційний сайт Міністерства інфраструктури України. URL: <http://www.mtu.gov.ua>
45. Офіційний сайт департаменту публічно–приватного партнерства Державного казначейства Південно–Африканської Республіки. URL: <http://www.ppp.gov.za>
46. Офіційний сайт Державного агенства автомобільних доріг України. URL: <http://www.ukravtodor.gov.ua/>
47. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
48. Офіційний сайт Світового банку. URL: <http://www.worldbank.org>
49. Офіційний сайт «Приватна фінансова ініціатива», Великобританія. URL: <http://www.pppbulletin.co.uk/>